

Ergenlerin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Direkt ve Dolaylı Akran Baskısı¹

DOI: 10.26466/opus.748254

*

Mustafa Kılınç* - Kıvanç Uzun **

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Burdur/Türkiye

E-Posta: mkilinc@mehmetakif.edu.tr

ORCID: [0000-0002-2759-4916](https://orcid.org/0000-0002-2759-4916)

** Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,

Mezunlarla İlişkiler ve Kariyer Planlama Koordinatörlüğü, Burdur/Türkiye

E-Posta: kuzun@mehmetakif.edu.tr

ORCID: [0000-0002-6816-1789](https://orcid.org/0000-0002-6816-1789)

Öz

Bu araştırmada, ergenlerin maruz kaldıkları direkt ve dolaylı akran baskısının; yaşam doyumlarını ne derece yordandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Burdur ilinin Merkez ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenimine devam etmekte olan 289 kadın ve 237 erkek olmak üzere toplam 526 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun yaş ortalaması 15,06'dır. Araştırmada veriler; araştırmacıların geliştirdiği kişisel bilgi formu, Yetim (1993) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kıran-Esen (2003) tarafından geliştirilmiş olan Akran Baskısı Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, değişkenlerin arasındaki ilişkinin saptanması için pearson korelasyon katsayısı ile hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılırken; farklılıkların tespitine ilişkin analiz için ise ilişkisiz örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmış, farklılıkların kaynağını test etmek adına Tukey ve Hochberg's GT2 testlerinden yararlanılmıştır. Tüm bu istatistiksel analizlerde SPSS 20.0 programı kullanılmış olup, anlamlılık düzeyi olarak ,05 alınmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin yaşam doyumlarının maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısı tarafından negatif yönde anlamlı şekilde yordandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca ergenlerin yaşam doyumlarının, algılanan sosyoekonomik düzeyleri açısından anlamlı olarak farklılaştığı; ancak cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile yapısı ve barınılan yer değişkenlerine göre anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma bulguları ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyumu, Direkt akran baskısı, Dolaylı akran baskısı, Ergenler

¹ Bu çalışma 04-06 Haziran 2020 tarihinde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde düzenlenen 3.Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Direct and Indirect Peer Pressure as the Predictors of Life Satisfaction of Adolescents

*

Abstract

In the current study, it is aimed to determine the extent to which direct and indirect peer pressure on adolescents predict their life satisfaction. The study was conducted on a total of 526 high school students (289 females and 237 males) attending high schools located in the central district of the city of Burdur. The mean age of the study group is 15,06. The data of the study were collected by the personal information form developed by the researchers, the Life Satisfaction Scale adapted to Turkish by Yetim (1993) and the Peer Pressure Scale developed by Kıran-Esen (2003). In the analysis of the collected data, while Pearson correlation coefficient and hierarchic multi-linear regression analysis were used to determine the relationships between variables, independent samples t-test and one-way variance analysis were used to determine the differences and Tukey and Hochberg's GT2 tests were used to test the source of the differences. For all the statistical analyses, SPSS 20.0 program package was used and the significance level was set to be ,05. As a result of the analyses, it was concluded that the adolescents' life satisfaction was negatively and significantly predicted by the direct and indirect peer pressures they were exposed to. Moreover, the adolescents' life satisfaction was found to be varying significantly depending on the perceived social-economic level but not varying significantly depending on gender, type of the school, grade level, family structure and place of residence. Findings of the study were discussed in light of the literature.

Keywords: *Life satisfaction, Direct peer pressure, Indirect peer pressure, Adolescents*

Giriş

“Nosce te ipsum” yani “Kendinizi tanıyın”. Delphi'deki (Yunanistan) Apollo Tapınağı'nın duvarlarına yazılan bu basit cümle, tüm zamanların büyük filozofları ve düşünürleri için mutluluk üzerine olan düşüncelerinde ilham kaynağı olmuştur (Povedano-Diaz, Muñiz-Rivas ve Vera-Perea, 2020). Benzer şekilde, mutluluğun peşinde koşma ve “iyi bir yaşam” elde etme psikolojinin temel misyonlarından biri olarak kabul edilir (Maslow, 2013). Büyük filozoflar, düşünürler ve psikologlar için kendini tanıma, mutluluğun peşindeki anahtar bileşenlerden biridir ve sağlıklı bir benlik kavramının oluşturulmasına yardımcı olabilir (Povedano-Diaz vd., 2020).

Psikoloji açısından, son yıllarda yapılan mutluluk çalışmaları öznel iyi oluş yapısı etrafında dönmektedir (Sin ve Lyubomirsky, 2009). 80'li yıllarda başlayarak, öznel iyi oluş ile ilgili üç temel tanımlayıcı özellik hakkında geniş bir fikir birliği ile zengin bir araştırma alanı geliştirildi: (1)Farklı yaşam alanlarında bireyin refah algısı ve refahı değerlendirmesi (aile memnuniyeti veya iş yerinde memnuniyet); (2)Sadece olumsuz yanıtların (üzüntü veya öfke) olmaması değil, olumlu duygusal tepkiler (mutluluk veya iyimserlik); ve (3)Yaşamdan memnuniyetin genel bir değerlendirmesi (yaşam doyumunu) (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985; Huebner, Suldo, Smith ve McKnight, 2004).

Öznel iyi oluşun temel göstergesi olarak kabul edilen yaşam doyumunu, kişinin yaşam kalitesinin bilişsel, öznel ve kapsamlı bir değerlendirmesidir (Diener, Oishi ve Tay, 2018). Yaşam doyumunu, kişinin yaşamının bir bütün olarak ve / veya spesifik yaşam alanlarının bilişsel değerlendirmesi olarak tanımlanır (Huebner, Valois, Paxton ve Drane, 2005; Myers ve Diener, 1995). Yaşam doyumunu ölçümlerinden alınan yüksek puanlar genellikle mutluluğun bir göstergesi olarak kabul edilir (Proctor, Linley ve Maltby, 2009).

Ergenlerin mutluluğu üzerine çalışmalar, 1990'larda gelişen “ergenlikteki olumlu gelişme ve yeterlilikler” modelinin yoğun ilgi duyduğu bir alan olmuştur (Oliva vd., 2010). “Pozitif Gençlik Gelişimi” modeli, son yıllarda çocuklarda ve ergenlerde yaşam doyumunu ile ilgili araştırmaların önemli ölçüde artmasına katkıda bulunmuştur (Lerner vd., 2019). Yaşam doyumunu ölçümleri ise çok maddeli ölçeklerden küresel yaşam memnuniyetini değerlendirmeye yönelik tek sorulara kadar uzanmaktadır (Abdel-Khalek, 2006; Myers ve Diener, 1995).

Yetişkinlerin yaşam doyumuyla ilgili zengin araştırmaların aksine, çocuk ve ergenlerde yaşam doyumuna üzerine çok az çalışma yapılmıştır (Calmeiro, Camacho ve Matos, 2018; Povedano-Diaz vd., 2020; Raboteg-Šarić, Brajša-Žganec ve Šakić, 2009). Yapılan bu çalışmalarda genel olarak; ergenlerin çoğu, olumlu küresel yaşam doyumuna sahiptirler (Huebner vd., 2005). Yetişkinlerle yapılan bulgulara benzer şekilde, gençlik çalışmaları öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik durum (Huebner, Drane ve Valois, 2000) gibi demografik değişkenlerle zayıf ilişkili olduğunu; yaşam doyumunun daha çok kişisel ve / veya sosyal kaynakların özneliğinden etkilenen bir yapı olduğu ortaya koymuştur (Huebner, 1991).

Alanyazın incelendiğinde yaşam doyumunun, benlik saygısı, kontrol duygusu, iyimserlik, dışadönüklüğün iç nitelikleri ve ergenlerin ebeveynlerle ilişkilerinin kalite ölçülerini içeren çeşitli kişilerarası değişkenlerle olumlu ilişki içerisinde olduğu görülmüştür (Demo ve Acock, 1996; Shek, 1998; Shek, 2005a; Shek, 2005b; Suldo ve Huebner, 2004). Ayrıca ergenlerin okulla ve akranlarıyla yaşadıkları deneyimler gibi duygusal destek sağladığı aile dışı ilişkileri de yaşam doyumunu üzerinde oldukça etkilidir (Konu vd., 2002). Genellikle “dirençlilik / dayanıklılık” başlığı altında, risk altındaki gençler arasındaki olumlu sonuçlar üzerine yapılan araştırmalar; bireye veya çevresine yönelik koruyucu faktörler olarak işlev görebilen özelliklerini tanımlamaya çalışmışlardır (Masten, 1994; Masten vd., 1999). Bu özellikler arasında, ebeveyn ile istikrarlı duygusal ilişkiler, aile dışından kişilerin sosyal desteği, öz-yeterlik ve olumlu benlik saygısı deneyimlerinden en az birinin bulunması gerektiği üzerinde önemle durulmuştur (Loesel, Bliesener ve Koefler, 1989). Bu araştırmada yaşam doyumunu açıklarken, bireylerin ailelerinin dışında en çok vakit geçirdiği, akranlarından aldıkları ya da alamadıkları sosyal destek üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Bu yaş döneminde ergenlerin vakitlerinin büyük bir bölümünü geçirdiği okullar; içerisinde öğrencileri, öğretmenleri ve okul yöneticilerini de barındıran organizmalardır. Şüphesiz ki okullarda öğrencilerin üzerinde etkisi en yüksek olan aktörler yine diğer öğrencilerdir. Ayrıca ergenler içinde buldukları gelişim dönemi itibarıyla okul dışında da akranlarını hayatlarının önemli bir noktasına yerleştirmektedirler (Brown, Feldman ve Elliott, 1990). Bu bağlamda ergenlerin kendi aralarındaki ilişkilerin, onların algıladıkları sosyal destek ve dolayısıyla yaşam doyumları üzerinde oldukça etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada ergenlerin yaşam doyumları üzerinde, maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının ne ölçüde etkili olduğunun üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Ergen gelişiminde akran etkisi merkezi olarak, önemli bir rol oynar. Akran, rütbe, sınıf veya yaşta olduğu gibi birbirleriyle eşit olarak duran kişiler anlamına gelir (Kirchler vd., 1993; akt. Kıran, 2002). Ergenler, düşünme ve karar vermede çocukluk döneminden daha bağımsızdırlar; ancak arkadaşlarının, özellikle de dış kontrol odağı varsa, davranış şekillendirme etkisine karşı son derece hassastırlar. Bu bağlamda Clasen ve Brown (1985) tarafından akran baskısı, bireyin isteyip istemediği önemsenmeden bir şeyi yapması konusunda akranlarından gelen baskı olarak ifade edilmiştir. Santor, Messervey ve Kusumakar (2000) ise akran baskısını, bireyin kendi yaş grubunun etkinliklerinden bir şeyi yapma konusunda kendisine ısrar edilmesi ve bir şeyi yapma konusunda cesaretlendirilmesi şeklinde tanımlanmışlardır.

Ergenler arasındaki akran baskısı, doğrudan yaşanabileceği gibi dolaylı olarak da yaşanabilmektedir. Akran grupları, kendisine üye olan ergenleri bir şeye razı etmek için çoğu zaman kolaylıkla fark edilemeyecek olan yollar da kullanmaktadırlar. Birbirleriyle alay etmek, dedikodu yapmak, karşısındakinin istediği gibi davranmak ve özel hayatına dair tacizlerde bulunmak; akran grubunun normlarını, üyesi olan ergene dayatmak için kullandığı bazı yollardandır. Akran baskısının dolaylı yöntemleri, ergenin akranlarından etkilendiğini tam olarak anlamadan, ergen üzerinde etkisini göstermektedir (Rayn, 2000). Akranlarının ne yaptığından çok, ne yapmayı düşündüğünden daha fazla etkilenen ergen yaş grubu, grup içerisindeki akranlarının tarzına uymaya çalışabilir (Fischhoff, Crowell ve Kipke, 1999). Bu bağlamda direkt veya dolaylı olsun, ergenin maruz kaldığı akran baskısının; ergen üzerinde olumsuz etkiler yaratacağı ve yaşam kalitesini düşüreceği öngörülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı: Ergenlerin, yaşam doyumlarının direkt ve dolaylı yollarla maruz kaldıkları akran baskısı tarafından yordanıp yordanmadığının belirlenmesi ve yaşam doyumlarının cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, aile yapısı ve barınılan yer değişkenleri

açısından farklılaşıp farklılaşmadığının saptanmasıdır. Buna yönelik araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir.

1. Ergenlerin yaşam doyumları ile direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ergenlerin direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalmaları, yaşam doyumlarının anlamlı birer yordayıcısı mıdır?
3. Ergenlerin yaşam doyumu puanları cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, aile yapısı ve barınılan yer değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Problemi

Alanyazın incelendiğinde, ergenlerin yaşam doyumu olgusu: Benlik saygısı (Çeçen-Eroğul ve Türk, 2013; Rey, Extremera ve Pena, 2011; Yiğit, 2010), okula bağlanma (Savi-Çakar ve Karataş, 2017), akademik performans (Leung, McBride-Chang ve Lai, 2004), genel öz-yeterlik (Erol, 2017), sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik, kendini değerlendirme (Çelik, Arıcı-Özcan ve Turan, 2014), aile, arkadaşlar, okul memnuniyeti (Leung, McBride-Chang ve Lai, 2004; Raboteg-Šarić ve Šakić, 2014), umut, iyimserlik (Marques, Lopez ve Mitchell, 2013; Wong ve Lim, 2009), dışadönüklük (McKnight, Huebner ve Suldo, 2002) ve maneviyat (Kelley ve Miller, 2007; Marques vd., 2013) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Ayrıca ergenlerin yaşam doyumu olgusu: Depresyon (Morsünbül, 2013; Wong ve Lim, 2009), sosyal kaygı (Kermen, İlçin-Tosun ve Doğan, 2016), problemlili davranış sergileme (McKnight vd., 2002), utangaçlık (Erol, 2017), problemlili internet kullanımı (Cao, Sun, Wan, Hao ve Tao, 2011; Demir, Peker-Özköklü ve Aygün-Turğut, 2015; Köse, 2016), yalnızlık (Ogurlu, Birben, Öpengin ve Yalın, 2016), madde bağımlılığı (Zullig, Valois, Huebner, Oeltmann ve Drane, 2001), intihar (Valois, Zullig, Huebner ve Drane, 2004), şiddet davranışları ve şiddetli yaşam olayları (McKnight vd., 2002; Valois vd., 2001), okulda yetersizlik algısı (Çelik, Arıcı-Özcan ve Turan, 2014), çocukluk örselenme yaşantıları, öfke ifade tarzları (Çeçen-Eroğul ve Türk, 2013), boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler ve umutsuzluk (Tümkaya, Çelik ve Aybek, 2011) ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda ergenlerdeki yaşam doyumu olgusunun birçok değişken-den etkilenen, karmaşık bir yapıya sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu

çalışmada daha önceki çalışmalardan farklı olarak; maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının ergenlerin yaşam doyumları üzerinde ne ölçüde etkili olduğu incelenmiştir. Araştırmanın bu bakımdan özgün olduğu ve ergenlerin yaşam doyumu kavramına kuramsal açıdan katkı sunacağı söylenebilir. Bu çalışma ergenlerin yaşam doyumlarının açıklanması ve artırılması ile ilgili yapılacak araştırmalarda dikkate alınması gereken faktörlerin ortaya konulması bakımından da önem arz etmektedir.

Ayrıca alanyazın incelendiğinde, cinsiyet (Gün ve Bayraktar, 2008; Çivitçi, 2009; Çivitçi vd., 2009; Funk, Huebner ve Valois, 2006; Myers ve Diener, 1995; Süpçeler, 2016; Tümkaya vd., 2011), okul türü (Çivitçi, 2009; Gün ve Bayraktar, 2008; Süpçeler, 2016), sınıf düzeyi (Çivitçi, 2009; Çivitçi vd., 2009; Süpçeler, 2016; Tümkaya vd., 2011), barınılan yer (Çivitçi, 2009; Süpçeler, 2016), algılanan sosyoekonomik düzey (Myers ve Diener, 1995; Tümkaya vd., 2011; Ünal, 2011) ve aile yapısı (Akkan, 2010; Amato ve Keith, 1991; Çivitçi vd., 2009; Dingiltepe, 2009; Richardson ve McCabe, 2001; Zullig, Valois, Huebner ve Drane, 2005) demografik değişkenlerine göre ergenlerin yaşam doyumu puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılmış araştırmaların sonuçlarının birbiri ile tutarlı olmadığı görülmüştür. Bu demografik değişkenlere göre ergenlerin yaşam doyumlarının anlamlı farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi, alanyazında ortaya çıkan muğlâklığın giderilmesine, yaşam doyumu kavramının anlaşılmasına ve alanyazındaki bilgi birikimine farklı açılardan katkı sağlayabilecektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, Burdur ilinin Merkez ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenimine devam etmekte olan ergenlerin; yaşam doyumlarının, direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeyleri açısından incelenmesine yönelik olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012). Ayrıca ergenlerin demografik değişkenlerine göre yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemesi için nedensel karşılaştırma araştırması modeli kullanılmıştır. İnsan

grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalara nedensel karşılaştırma araştırması denir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Araştırma desenini güçlendirmek amacıyla yöntemde çeşitleme yapılmıştır.

Everen ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu 2019–2020 eğitim öğretim yılında, Burdur ilinin Merkez ilçesinde, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ve yaş ortalaması 15,06 olan 526 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçilirken, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu bağlamda araştırmanın evreninde bulunan 5260 öğrenciden, araştırmacıların imkânları ve sınırlılıkları (zaman, para vb.) hesaplanarak; evreni temsil gücü olduğu düşünülen %10 oranında bir örneklem oluşturulmasına karar verilmiştir (Özen ve Gül, 2007).

Oluşturulan 526 kişilik örnekleme yer alan grupların oranı, aşağıda belirtilen formül ve örnek hesaplama ile belirlenmiştir (Özen ve Gül, 2007).

<i>Örnek hesaplama;</i>			
	Evrendeki Sayısı	Tabaka Ağırlığı	Örnekleme Alınacak Kadın Sayısı
Cinsiyet	Ni	$N_i / N = a_i$	$a_i \times n = n_i$
Kadın	2893	$2893 / 5260 = 0,55$	$0,55 \times 526 = 289$

Öğrencilerin araştırmaya katılmaları hususunda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %54,90’ının (n=289) kadın, %45,10’unun (n=237) ise erkek ergenlerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %51,50’si (n=271) Anadolu lisesi, %24,10’u (n=127) fen lisesi ve %24,30’u (n=128) ise sosyal bilimler lisesi öğrencisidir. Katılımcıların %35,00’i (n=184) 9.sınıf, %26,80’i (n=141) 10.sınıf, %20,20’si (n=142) 11.sınıf ve %18,10’u (n=95) ise 12.sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılanların %9,30’u (n=49) yoksul, %34,40’ı (n=181) orta ve %56,30’u (n=296) ise iyi olarak sosyoekonomik düzeylerini değerlendirmektedirler. Katılımcıların

%85,60'ının (n=450) anne-babası birlikte, %8,20'sinin (n=43) anne-babası ayrı ve %6,30'unun (n=33) ise anne ve/veya babası vefat etmiştir. Araştırmaya katılanların %71,50'si (n=376) ailesiyle birlikte, %21,50'si (n=113) yurttan ve %7,00'si (n=37) ise akrabalarının yanında barınmaktadır.

Tablo 1. Örnekleme ait tanımlayıcı istatistik bulgular

Faktör	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	289	54,90
	Erkek	237	45,10
Okul Türü	Anadolu Lisesi	271	51,50
	Fen Lisesi	127	24,10
	Sosyal Bilimler Lisesi	128	24,30
Sınıf Düzeyi	9.sınıf	184	35,00
	10.sınıf	141	26,80
	11.sınıf	106	20,20
	12.sınıf	95	18,10
SED	Yoksul	49	9,30
	Orta	181	34,40
	İyi	296	56,30
Aile Yapısı	Anne-Baba Birlikte	450	85,60
	Anne-Baba Ayrı	43	8,20
	Anne ve/veya Baba Ölü	33	6,30
Barındığı Yer	Ailesiyle Birlikte	376	71,50
	Yurttan	113	21,50
	Akrabalarının Yanında	37	7,00
Toplam Öğrenci Sayısı		526	100,00

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak ergenlere ilişkin demografik bilgilerin elde edildiği kişisel bilgi formu, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Akran Baskısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tüm veri toplama araçları için fikir hakkı sahiplerinden e-posta yoluyla kullanım izinleri alınmıştır. Araştırmaya başlanmadan önce alınan tüm bu izinler, Etik Kurul Onayına başvuru yapılırken, başvuru dosyasına eklenmiştir. Etik Kurul Onayının alınmasından itibaren başlayan araştırma süreci boyunca yayın etiğinden kesinlikle taviz verilmemiştir.

Kişisel bilgi formu: Araştırmaya katılan ergenlerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacılar tarafından kişisel bilgi for-

mu geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda ergenlere yönelik kişisel bilgiler (cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, barınılan yer, algılanan sosyoekonomik düzey ve aile yapısı) yer almaktadır.

Yaşam doyumunu ölçeği (YDÖ): YDÖ, Diener ve diğerleri (1985) tarafından, bireylerin kendi yaşam kalitelerine ilişkin bilişsel değerlendirmelerini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması Yetim (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplamda 5 maddeden oluşan ölçek, '1-Hiç uygun değil' ile '7-Tamamıyla uygun' arasında değişen 7'li Likert tipinde bir kendini değerlendirme envanteridir. Ölçek tek boyutlu bir yapıya sahiptir. YDÖ'den en düşük 7 puan, en çok ise 35 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanın artması, bireydeki yaşam doyumunun yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçek toplam varyansın %38,00'ini açıklamaktadır. YDÖ'nün Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,86'dır (Yetim, 1993).

YDÖ'nün bu çalışma kapsamında kullanılabilmesi için öncelikle güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve ,87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve uyum indekslerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2=1030,24$, $sd=394$, $p=,000$, $X^2/sd=2,61$, $RMSEA=,044$). Bu değerler göz önüne alındığında ölçeğin araştırmada kullanılabilir düzeyde güvenilir ve geçerli olduğu söylenebilir (Kline, 2014).

Akran baskısı ölçeği (ABÖ): ABÖ, Kıran-Esen (2003) tarafından ergenlerdeki akran baskısını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Toplamda 34 maddeden oluşan ölçek, '1-Hiçbir zaman' ile '5-Her zaman' arasında değişen 5'li Likert tipinde bir kendini değerlendirme envanteridir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 170'tir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi ergen üzerindeki akran baskısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek, 'direkt akran baskısı' (19 madde) ve 'dolaylı akran baskısı' (15 madde) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır ve ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Ölçek toplam varyansın %40,52'sini açıklamaktadır. ABÖ'nün genel iç tutarlık katsayısı ,90'dır. Alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları sırasıyla; direkt akran baskısı ,89, dolaylı akran baskısı ,82'dir (Kıran-Esen, 2003).

ABÖ'nün bu çalışma kapsamında kullanılabilmesi için öncelikle güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış; genel iç tutarlık katsayı ölçeğin tamamında ,94, direkt akran baskısı alt boyutunda ,90 ve dolaylı akran baskısı alt boyutunda ise ,88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi için DFA yapılmış ve uyum indekslerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2=2326,34$, $sd=827$, $p=,000$, $X^2/sd=2,81$, $RMSEA=,063$). Bu değerler göz önüne alındığında ölçeğin araştırmada kullanılabilir düzeyde güvenilir ve geçerli olduğu söylenebilir (Kline, 2014).

Verilerin Toplanması

Öncelikle çalışmaya başlanabilmesi için araştırmacılar tarafından Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından, çalışmanın etik olarak uygunluğu açısından onay alınmıştır. Daha sonra çalışmanın Burdur/Merkez'deki ortaöğretim kurumlarında sağlıklı olarak yürütülebilmesi için Etik Kurul Onayı ile beraber Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Verilerin toplanması için araştırmacılar, örnekleme yer alan okullara bizzat gitmiştir. Araştırmacılar verilerin toplanacağı her bir sınıfa ayrı ayrı girmiş, öğrencilere araştırmanın içeriği ve ölçekler ile ilgili gerekli açıklamaları yapmıştır. Öğrencilerden gönüllülüğe esas olarak araştırmaya katılacaklardan bilgilendirilmiş onam formları imzalı olarak alınmıştır. Daha sonra ölçeklerin, öğrenciler tarafından doldurulması sağlanmıştır. Uygulama ortalama 20 dakika sürmüştür. Tamamlanan ölçekler incelenmiş ve öğrenciler tarafından tam olarak doldurulmayan ölçekler çalışma kapsamına alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Veriler üzerinde istatistikî işlemlerin yapılabilmesi için öncelikle toplanan veriler SPSS 20.0 programına aktarılmıştır. Elde edilen veri setinde hatasızlık kontrol edilmiş, toplam yedi değer olası sınırlar (ranj) içinde olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun veri girişi sırasında yapılan hatadan kaynaklandığı anlaşılmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007). Veri seti, kayıp veri incelemesi için hazır hale getirilmiştir.

Daha sonra veri setindeki kayıp veri oranı incelenmiş ve bu oranın %5'ten az olduğu tespit edilmiştir. Kayıp veri örüntüsünün rastlantısal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiş, Little's MCAR testi sonucunun beklendiği gibi anlamsız çıktığı ($p=,122>,05$) ve kayıp verilerin rastlantısal dağıldığı anlaşılmıştır (Little, 1988).

Toplam kayıp verinin %5'in altında kalması ve veri setinin rastlantısal dağılmasından dolayı kayıp verilere Beklenti Maksimizasyonu (EM) ile kayıp değer ataması yapılmıştır (Tabachnick vd., 2007).

Veri setindeki uç değerlerin tespit edilmesi için tek değişkenli ve çok değişkenli uç değer incelemesi yapılmıştır. Öncelikle tek değişkenli uç değer incelemesi için z testi yapılmış, örneklem büyüklüğünün 100'den fazla olmasından dolayı -4,0 ile +4,0 arası z puanı referans değeri olarak alınmıştır (Mertler ve Vannatta, 2016). Yapılan analiz sonrasında standartlaştırılmış z puanı, -4,0 ile +4,0 aralığının dışında kalan dört anket formu çalışma kapsamından çıkartılmıştır. Daha sonra çok değişkenli uç değer incelemesi için Mahalonobis uzaklık katsayısı testi yapılmış ancak birlikte uç değer ifade eden herhangi bir veriye rastlanmamıştır (Tabachnick vd., 2007).

Veri setindeki maddelerin her birinin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığının test edilmesi için basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) katsayılarına bakılmıştır. Verilerin tümü için basıklık ve çarpıklık katsayılarının referans değer aralığı olan -1,0 ve +1,0 arasında yer aldığı görülmüştür (Büyüköztürk, Çokluk ve Şekercioğlu, 2011). Bu bağlamda verilerin normal dağıldığını söyleyebiliriz.

Veri setinde çoklu bağlantı problemi olup olmadığını kontrol etmek için değişkenler arasındaki basit (ikili) korelasyonlara bakılmıştır. Yapılan analiz sonrasında değişkenler arasındaki ikili korelasyonların hepsinin .90'dan düşük olduğu görülmüştür (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Ayrıca veri setinde çoklu bağlantı probleminin olup olmadığını belirlemesi için VIF ve CI değerlerine de bakılmış; tüm maddeler için VIF değerlerinin 10'dan (Webster, 1992; akt. Albayrak, 2005), CI değerlerinin de 30'dan küçük (Gujarati, 1995; akt. Albayrak, 2005) olduğu görülmüştür. Bu bağlamda değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olmadığı söylenebilir.

Veriler analiz işlemleri için hazır hale getirildikten sonra; öncelikle, veri setinin içerisinden rastlantısal olarak seçilen 200 anket ile Yaşam Doyumu Ölçeğinin ve Akran Baskısı Ölçeğinin çalışma kapsamında kullanılabilmesi

için güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Güvenirlik değerlerinin test edilmesi için ölçeklere Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı; geçerlik değerlerinin test edilmesi için ise LISREL 8.7 programı kullanılarak DFA yapılmıştır. Ulaşılan değerler, ölçeklerin araştırmada kullanılabilir düzeyde güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir. Bu değerler, makalenin veri toplama araçları ile ilgili kısmında sunulmaktadır.

Yapılan işlemlerle verilerin regresyon analizi için gerekli olan parametrik özellikleri karşıladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırma sorularına cevap bulmak adına: Değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak için pearson korelasyon katsayısı analizi; ergenlerin direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeylerinin yaşam doyumlarını ne ölçüde yordadığını anlayabilmek için hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin homojenlik varsayımını sağlayıp sağlamadığının test edilmesi için Levene Testi yapılmış ve homojenlik varsayımının sağlandığı anlaşılmıştır ($p < ,458$). Bunun üzerine farklılıklara ilişkin analiz için ilişkisiz örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2014). Farklılıkların kaynağını test etmek adına, örneklemin kategorilerdeki dağılımları gözetilerek; Tukey veya Hochberg's GT2 testlerinden uygun olanı kullanılmıştır (Field, 2005). Ayrıca ilişkisiz örneklem için t-testinde Cohen'in d (Cohen, 1988); tek yönlü varyans analizi için ise Omega kare (Kirk, 1996) etki büyüklüğü hesaplama formülleri kullanılmıştır. Tüm bu istatistiksel analizlerde SPSS 20.0 programı kullanılmış olup, anlamlılık düzeyi olarak ,05 alınmıştır.

Bulgular

Ergenlerin direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeylerinin yaşam doyumlarını ne ölçüde yordadığını anlayabilmek için hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi yapılmadan önce bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ikili korelasyon katsayıları hesaplanmış ve ortaya çıkan sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Değişkenler arası pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları

Değişkenler	$\bar{x}$	S	1	2	3
1.Yaşam Doyumu	21,81	7,50	1	-,221**	-,255**
2.Direkt Akran Baskısı	25,58	9,60		1	,849**
3.Dolaylı Akran Baskısı	26,18	9,82			1

**p<,01, *p<,05

Tablo 2'ye göre ergenlerin yaşam doyumları ile direkt ($r=-,211$, $p<,05$) ve dolaylı ($r=-,255$, $p<,05$) akran baskısına maruz kalma düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişkilerin kurgulanan modelde çoklu bağlantı sorunu oluşturacak düzeyde olmadığı ($,90'$ dan küçük olduğu); verilerin analizi bölümünde sunulmuş olan regresyon varsayımı için yapılan analizlerden de anlaşılmaktadır (Çokluk vd., 2014). Ayrıca elde edilen korelasyon katsayıları incelendiğinde, ergenlerin yaşam doyumları ile direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeyleri arasında düşük ($,00<r<,30$) düzeyde bir ilişkinin var olduğu görülmektedir (Büyüköztürk, 2014).

Ergenlerin direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalma düzeylerinin, yaşam doyumlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığını saptamak için yapılan hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizinden elde edilen sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Yaşam doyumunun yordayıcıları olarak direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalmaya ilişkin hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları

Model	Yordayıcılar	B	SH _b	β	T	p	ΔR^2	R ²	F	p
1.	Direkt Akran Baskısı	-,101	,034	-,221	-2,727**	,005	,086	,086	7,122	,005
2.	Direkt Akran Baskısı	-,112	,064	-,204	-1,039*	,032				
Mod.	Dolaylı Akran Baskısı	-,128	,074	-,238	-2,865*	,021	,082	,168	9,506	,002

**p<,01, *p<,05

Tablo 3'e görülen hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre direkt ve dolaylı akran baskısı değişkenleri hep birlikte, ergenlerin yaşam doyumunu puanlarını anlamlı olarak yordamakta ve regresyon için kurgulanan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($R=,316$, $R^2=,168$, $F_{(2,523)}=9,506$, $p<,01$). Kurgulanan regresyon modelinde belirtilen tüm bu de-

ğişkenler, ergenlerin yaşam doyumları üzerinde orta düzeyde etki ($.13 < R^2 < .26$) değerine sahiptir (Cohen, 1988).

Tablo 3 incelendiğinde modele ilk olarak; direkt akran baskısı değişkeninin girmekte olduğu görülmektedir. Direkt akran baskısı değişkeni ergenlerin yaşam doyumlarının %8,60'ını açıklamaktadır. İkinci adımda ise modele ek olarak, dolaylı akran baskısı değişkeninin dâhil edildiği görülmektedir. Bu adımda direkt ve dolaylı akran baskısı değişkenleri hep birlikte ergenlerin yaşam doyumlarının %16,80'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde; direkt ($t = -1,039$, $p < .05$) ve dolaylı ($t = -2,865$, $p < .05$) akran baskısının, ergenlerin yaşam doyumları üzerinde negatif yönde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmektedir.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin, ergenlerin yaşam doyumları üzerindeki görece önem sırası; dolaylı ($\beta = .238$) ve direkt ($\beta = -.204$) akran baskısı şeklinde sıralanmaktadır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında ergenlerin maruz kaldıkları direkt ve dolaylı akran baskısı düzeyleri arttıkça, yaşam doyumları düzeylerinin azalmakta olduğu söylenebilir.

Ergenlerin cinsiyet değişkeni açısından yaşam doyumları puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ergenlerin cinsiyet değişkeni açısından yaşam doyumları puanlarının incelenmesine yönelik ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p	Cohen's d
Yaşam Doyumu	Kadın	289	21,58	7,29	524	-,785	,433	,022
	Erkek	237	22,10	7,75				

Tablo 4'te görüldüğü gibi kadın ve erkek ergenlerin yaşam doyumları puanları ($t_{(524)} = -,785$, $p > .05$) anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Bu sonuç kadın ergenlerin yaşam doyumları puan ortalamaları ($\bar{x} = 21,58$, $ss = 7,29$) ile erkek ergenlerin yaşam doyumları puan ortalamalarının ($\bar{x} = 22,10$, $ss = 7,75$) birbirine çok yakın olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca Tablo 4 incelendiğinde cinsiyet değişkeninin, ergenlerin yaşam doyumları puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün küçük ($d = ,022$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Cohen, 1988).

Ergenlerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre yaşam doyumu puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Ergenlerin okul türlerine göre yaşam doyumu puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Okul Türü	n	$\bar{x}$	S	F	p	Fark	Ω^2
Yaşam Doyumu	Anadolu Lisesi (A)	271	21,47	7,76	,648	,528	Yok	,022
	Fen Lisesi (B)	127	22,02	7,02				
	Sosyal Bilimler Lisesi (C)	128	22,34	7,41				

Tablo 5’de görüldüğü üzere ergenlerin öğrenim gördükleri okul türü ile yaşam doyumu puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F_{(2,523)}=,648$, $p>,05$). Tablo 5 incelendiğinde ergenlerin öğrenim gördükleri okul türü fark etmeksizin birbirlerine yakın düzeyde yaşam doyumu ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca Tablo 5’e bakıldığında öğrenim gördükleri okul türlerinin, ergenlerin yaşam doyumu puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün küçük ($\Omega^2=,022$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Kirk, 1996).

Ergenlerin sınıf düzeylerine göre yaşam doyumu puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Ergenlerin sınıf düzeylerine göre yaşam doyumu puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	S	F	p	Fark	Ω^2
Yaşam Doyumu	9.sınıf (A)	184	21,70	7,54	,677	,567	Yok	,019
	10.sınıf (B)	141	22,29	7,38				
	11.sınıf (C)	106	21,02	7,38				
	12.sınıf (D)	95	22,21	7,76				

Tablo 6’da görüldüğü gibi ergenlerin sınıf düzeyleri ile yaşam doyumu puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F_{(3,522)}=,677$, $p>,05$). Tablo 6 incelendiğinde dört sınıf düzeyi için de ergenlerin birbirlerine benzer yaşam doyumu puanlarına sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca Tablo 6’ya bakıldığında sınıf düzeylerinin, ergenlerin yaşam doyumu puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün küçük ($\Omega^2=,019$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Kirk, 1996).

Ergenlerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre yaşam doyum puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Ergenlerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre yaşam doyum puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	S	F	p	Fark	Ω^2
Yaşam Doyumu	Yoksul (A)	49	18,04	7,92	9,339**	,000	A-B	,096
	Orta (B)	181	20,59	6,91			B-C	
	İyi (C)	296	24,38	7,57			A-C	

**p<,01

Tablo 7’de görüldüğü üzere ergenlerin algıladıkları sosyoekonomik durumları ile yaşam doyum puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2,523)}=9,339$, $p<,01$). Tablo 7 incelendiğinde, sosyoekonomik düzeyini yüksek olarak tanımlayan ergenlerin, sosyoekonomik düzeyini düşük olarak tanımlayan ergenlere göre yaşam doyum puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca Tablo 7’ye bakıldığında algıladıkları sosyoekonomik durumlarının, ergenlerin yaşam doyum puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün orta ($\Omega^2=,096$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Kirk, 1996).

Ergenlerin aile yapılarına göre yaşam doyum puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Ergenlerin aile yapılarına göre yaşam doyum puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Aile Yapısı	n	$\bar{x}$	S	F	p	Fark	Ω^2
Yaşam Doyumu	Anne-baba birlikte (A)	450	21,89	7,45	,385	,681	Yok	,019
	Anne-baba ayrı (B)	43	20,86	8,11				
	Anne ve/veya baba ölü (C)	33	22,03	7,57				

Tablo 8’de görüldüğü gibi ergenlerin aile yapıları ile yaşam doyum puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F_{(2,523)}=,385$, $p>,05$). Bu sonuç anne-babası ayrı olan ve anne-babası hayatta olmayan ergenlerin, örneklem içerisinde yeteri kadar temsil edilememiş olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca Tablo 8 incelendiğinde aile yapılarının, ergen-

lerin yaşam doyumu puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün küçük ($\Omega^2=,019$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Kirk, 1996).

Ergenlerin barındıkları yerlere göre yaşam doyumu puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Ergenlerin barındıkları yerlere göre yaşam doyumu puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişken	Barınılan Yer	n	$\bar{x}$	S	F	p	Fark	Ω^2
Yaşam Doyumu	Ailesiyle Birlikte (A)	376	22,20	7,49				
	Yurtta (B)	113	20,72	6,97	1,804	,166	Yok	,027
	Akrabalarının Yanında (C)	37	21,24	8,91				

Tablo 9’da görüldüğü üzere ergenlerin barındığı yerler ile yaşam doyumu puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F_{(2,523)}=1,804$, $p>,05$). Tablo 9’a bakıldığında barındıkları yer fark etmeksizin, ergenlerin birbirine benzer düzeyde yaşam doyumu ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında akrabalarının yanında kalan ergenlerin, örneklem içerisinde yeteri kadar temsil edilememiş olması da bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabilir. Ayrıca Tablo 9 incelendiğinde barınılan yer değişkeninin, ergenlerin yaşam doyumu puan ortalamaları üzerindeki etki büyüklüğünün küçük ($\Omega^2=,027$) düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Kirk, 1996).

Tartışma ve Sonuç

Ergenlerin yaşam doyumlarının, maruz kaldıkları direkt ve dolaylı olarak akran baskısı tarafından ne derece yordandığını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada; maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının, ergenlerin yaşam doyumlarını negatif yönde anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Direkt ve dolaylı akran baskısına maruz kalmak, ergenlerin yaşam doyumunu; araştırmacıların beklediğinden daha düşük bir oranda yordamaktadır. Bu durumun alanyazın incelendiğinde; yaşam doyumunun, problem durumunda da belirtildiği gibi birçok faktörden etkilenen karmaşık bir yapısının olmasından ve bu şartlar altında tek bir değişkenin ergenlerin yaşam doyumu üzerinde büyük bir etki yaratamayacağından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının; ergenlerin yaşam doyumları açısından önemli bir risk faktörü oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının, ergenlerin yaşam doyumu düzeylerini azalttığı yani olumsuz yönde etkilediği anlaşılmıştır. Ergenlerin akranları tarafından direkt ya da dolaylı yollarla baskı görmesi, onların yaşamlarından duydukları memnuniyetin azalmasına neden olacaktır. Böylesi bir durum da kaçınılmaz sonuç ise ergenlerin yaşam doyumlarının ciddi oranda azalmasıdır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara paralel olarak gösterilebilecek, ergenlerin yaşam doyumları ile maruz kaldıkları direkt ve dolaylı akran baskısının birlikte incelendiği bir çalışmaya yurt içinde ve yurt dışında rastlanılmamıştır. Çalışma bu yönüyle özgündür. Ancak alanyazın incelendiğinde, araştırma konusuna yakın olduğu ve araştırmanın bulgularını destekleyeceği düşünülen bazı çalışmalara ulaşılmıştır. Proctor ve diğerlerinin (2010) ergenler üzerinde yürütmüş oldukları çalışmada ortaya çıkan, olumlu akran ilişkilerinin yüksek düzeyde yaşam doyumuyla; olumsuz akran ilişkilerinin ise düşük düzeydeki yaşam doyumuyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu sonucu, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Ayrıca Çivitçi (2009) bireylerin arkadaşlık ilişkileri açısından, hoşnut olup olmadıklarına ilişkin yaptıkları genel bilişsel değerlendirmelerin; yaşam doyumları üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Paxton, Valois, Huebner ve Drene (2006) ise ergenlerin, yaşamlarının herhangi bir alanında karşılaştıkları sosyal baskının; onların yaşam doyumlarının azalmasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Son olarak Gilman ve Huebner (2006), araştırmalarında yüksek yaşam doyumuna sahip ergenlerin özelliklerini incelemişlerdir ve sonuç olarak yaşam doyumunu ile olumlu kişilerarası ilişkiler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmişlerdir. Tüm bu bulgular, maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının; ergenlerin yaşam doyumları üzerindeki olumsuz etkisinin, alanyazın tarafından da desteklendiğini göstermektedir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bir diğer bulgu ise; ergenlerin yaşam doyumlarının algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucudur. Ulaşılan sonuçlara göre sosyoekonomik düzeyini yüksek olarak tanımlayan ergenlerin, sosyoekonomik düzeyini düşük olarak tanımlayan ergenlere göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda farklı sosyoekonomik düzey algısına

sahip olan ergenlerin, farklı yaşam kalitelerine sahip oldukları düşünülmektedir. Genel anlamda düşük sosyoekonomik düzey algısına sahip ergenlerin, içinde buldukları kötü ekonomik şartlardan dolayı yaşam doyumlarının düşük olabileceği söylenebilir. Düşük sosyoekonomik düzey algısına sahip ergenlerin, maddi imkânlarının kötü olmasından dolayı herhangi bir şeye ulaşmaları konusunda çok fazla çaba sarf etmeleri gerektiği için yaşamdan memnuniyetlerinin de buna bağlı olarak düşmesi beklenmektedir. Yüksek sosyoekonomik düzey algısına sahip ergenlerin ise yaşamlarından aldıkları memnuniyeti engelleyecek veya sekteye uğratacak herhangi bir çaba, emek ve feragat gibi süreçlerin içerisine girmemeleri, yaşam doyumlarının yüksek olmasına neden olmuş olabilir. Araştırmanın bulgularına paralel olarak: Tümkaya ve diğerleri (2011) tarafından yapılmış olan araştırmada elde edilen; ergenlerin yaşam doyumlarının, sahip oldukları gelir düzeyinin yükselmesi ile beraber anlamlı olarak farklılaştığı sonucu gösterilebilir. Ayrıca Ünal (2011), bireylerin yaşam doyumunu etkileyen unsurların başında, ekonomik güvenliğin de olduğunu ifade etmiştir. Ancak alanyazın incelendiğinde, araştırmanın bulgularına aykırı olarak: Myers ve Diener (1995), ergenlerin yaşam doyumunu ile ilgili yapıları çalışmada; gelir durumunun, yaşam doyumunu yordama da hemen hemen hiçbir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen diğer bulgulara göre ergenlerin yaşam doyumlarının; cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile yapısı ve barınılan yer değişkenleri açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç yaşam doyum kavramının birçok değişkenden etkilenen karmaşık ve çok yönlü bir yapısının olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Problem durumunda da belirtildiği gibi ergenlerin yaşam doyumlarının birçok değişkenin etkisi altındadır. Bu bağlamda yukarıda belirtilen demografik değişkenlerin tek başlarına, ergenlerin yaşam doyumları üzerinde farklılaşma yaratacak etki gücüne sahip olmadıkları söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak, ergenlerin yaşam doyumlarının; cinsiyet (Çivitçi, 2009; Çivitci vd., 2009; Funk vd., 2006; Gün ve Bayraktar, 2008; Myers ve Diener, 1995; Süpçeler, 2016; Tümkaya vd., 2011), okul türü (Gün ve Bayraktar, 2008), sınıf düzeyi (Çivitçi, 2009; Çivitci vd., 2009; Tümkaya vd., 2011), aile yapısı (Akkan, 2010) ve barınılan yer (Süpçeler, 2016) değişkenleri açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmaların var olduğu görülmektedir. Ancak alanyazında, araştır-

manın bulgularına aykırı olarak; okul türü (Çivitçi, 2009; Süpçeler, 2016), sınıf düzeyi (Çivitçi, 2009; Süpçeler, 2016), aile yapısı (Amato ve Keith, 1991; Çivitçi vd., 2009; Dingiltepe, 2009; Richardson ve McCabe, 2001; Zullig vd., 2005) ve barınılan yer (Çivitçi, 2009) değişkenlerinin ergenlerin yaşam doyumları üzerinde fark yarattığına dair çalışmalarda mevcuttur. Alanyazında ortaya çıkan bu muğlâklığın, çalışmaların yapıldığı; genelde kültürden, özelde ise örneklemeden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler sıralanabilir;

Bu çalışmada sosyoekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan ergenlerin, düşük sosyoekonomik düzey algısına sahip ergenlere göre yaşam doyumları yüksek bulunduğundan; sosyoekonomik düzeyini düşük olarak algılayan ergenlere, yaşam doyumlarını arttıracak psikoeğitim programları oluşturulabilir. Bu programların içeriği hazırlanırken, ergenlerin direkt ve dolaylı yollarla maruz kaldıkları akran baskısıyla nasıl başa çıkabileceklerine dair beceriler geliştirebilecekleri etkinliklere özellikle yer verilebilir.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla planlanarak farklı bir boyut kazandırılabilir. Böylece ergenlerle derinlemesine görüşmeler ya da odak grup görüşmeleri yapılarak yaşam doyumları ve akran baskısı arasındaki ilişkiye dair elde edilen bulgular zenginleştirilebilir.

Alanyazın incelendiğinde, ergenlerin yaşam doyumları ile maruz kalınan direkt ve dolaylı akran baskısının birlikte incelendiği bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bundan dolayı bu çalışmada ergenlerin yaşam doyumlarını yordayan direkt ve dolaylı akran baskısı değişkenleri üzerinde çalışılmıştır. Daha sonra yapılması planlanan çalışmalarda, farklı değişkenlerin (psikolojik zihinlilik, ruminasyon vb.) üzerinde durulması; ergenlerin yaşam doyumlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

EXTENDED ABSTRACT

**Direct and Indirect Peer Pressure as the Predictors of
Life Satisfaction of Adolescents**

*

Mustafa Kılınç – Kıvanç Uzun
Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Life satisfaction of Adolescents is expected to yield meaningful changes in their academic and social lives. In this context, it becomes important to investigate possible risk factors that may occur in the circle of friends of adolescents and harm their life satisfaction. Thus, some light can be shed for the preventive studies to be conducted on possible risk factors that may harm adolescents' life satisfaction.

The purpose of the current study is to determine whether adolescents' life satisfaction is predicted by peer pressure that they are directly and indirectly exposed to and whether their life satisfaction varies significantly depending on the following variables; gender, type of the school attended, grade level, socio-economic level, family structure and place of residence.

The current study employed the relational survey model to investigate whether adolescents' life satisfaction is predicted by peer pressure that they are directly and indirectly exposed to. Moreover, the causal comparative research model was used to determine whether the adolescents' life satisfaction scores vary significantly depending on some demographic variables and triangulation was capitalized on to strengthen the research design.

The study group of the current research is comprised of 526 students attending secondary schools in the central district of the city of Burdur in the 2019-2020 school year and the mean age of the participating students is 15,06. While selecting the sample, the stratified sampling method, one of the random sampling methods, was used. The data of the study were collected by using the personal information form developed by the researchers, the Life Satisfaction Scale adapted to the Turkish culture by Yetim (1993) and the Peer Pressure Scale developed by Kıran-Esen (2003).

In the analysis of the collected data, Pearson correlation coefficient and hierarchical multiple linear regression analysis were used to determine the relationships between the variables; independent samples t-test and one-way variance analysis were used to determine the differences and to test the source of the differences, Tukey and Hochberg's GT2 tests were used. For all these statistical analyses, SPSS 20.0 program package was used and the significance level was set to be ,05.

When the paired correlation coefficients between the dependent and independent variables were calculated, a negative and significant correlation was found between the adolescents' life satisfaction and exposure to direct peer pressure ($r=-,211$, $p<,05$) and indirect peer pressure ($r=-,255$, $p<,05$). When the obtained correlation coefficients were examined, a low correlation was found between the adolescents' life satisfaction and their exposure to direct and indirect peer pressure ($,00<r<,30$) (Büyüköztürk, 2014).

According to the results of the hierarchical multiple linear regression analysis, the variables of direct and indirect peer pressure together significantly predict the adolescents' life satisfaction scores and the model established for the regression seems to be significant ($R=,316$, $R^2=,168$, $F_{(2,523)}=9,506$, $p<,01$). All these variables in the formulated regression model have a medium level effect on the adolescents' life satisfaction ($,13<R^2<,26$) (Cohen, 1988). The variables of direct and indirect peer pressure together explain 16,80% of the variance in the adolescents' life satisfaction. When the results of the t-test conducted to determine the significance of regression coefficients are examined, it is seen that direct peer pressure ($t=-1,039$, $p<,05$) and indirect peer pressure ($t=-2,865$, $p<,05$) are negative and significant predictors of the adolescents' life satisfaction.

The order of the relative importance of the predictor variables on the adolescents' life satisfaction according to the standardized regression coefficient (β) is as follows; indirect peer pressure ($\beta=-,238$) and direct peer pressure ($\beta=-,204$). In light of these results, it can be argued that with increasing levels of direct and indirect peer pressure, adolescents' life satisfaction level decreases.

Another finding of the current study is that the adolescents' life satisfaction varies significantly depending on their perceived socio-economic levels. The life satisfaction of the adolescents who described their socio-

economic level as high is significantly higher than that of the adolescents who described their socio-economic level as low. This might be because the adolescents who have the perception of low socio-economic level have to work hard to achieve something as their economic situations are bad; thus, their life satisfaction is low. Moreover, it was found that the adolescents' life satisfaction does not vary significantly depending on gender, type of the school attended, grade level, family structure and place of residence. This might be because the concept of life satisfaction has a complex and multi-faceted structure affected by many variables. As stated in the problem statement, adolescents' life satisfaction is under the influence of many variables. In this regard, it can be said that the above-mentioned variables cannot create a significant effect on adolescents' life satisfaction on their own.

In the explanation of adolescents' life satisfaction, direct peer pressure and indirect peer pressure were found to have an important role. This finding contributes to the understanding of potential risk sources of adolescents' life satisfaction. Furthermore, the fact that the life satisfaction scores of the adolescents whose socio-economic level is low are significantly lower can shed light on the comprehensive preventive activities to be directed to these adolescents.

Kaynakça / References

- Abdel-Khalek, A. M. (2006). Measuring happiness with a single item-scale. *Social Behavior and Personality*, 34(2), 139-150. doi:10.2224/sbp.2006.34.2.139
- Akkan, E. (2010). *Ortaöğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Albayrak, A. S. (2005). Çoklu doğrusal bağlantı halinde enküçük kareler tekniğinin alternatifi yanlı tahmin teknikleri ve bir uygulama. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105-126.
- Amato, P. R. ve Keith, B. (1991). Parental divorce and adult well-being: A meta analysis. *Journal of Marriage and The Family*, 53(1), 43-58.
- Brown, B. (1990). Peer groups and peer cultures. In S. S. Feldman & G. R. Elliot (Eds.), *At the threshold: The developing adolescent* (p. 171-196). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (19.Basım). Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Calmeiro, L., Camacho, I. ve Matos, M. G. (2018). Life satisfaction in adolescents: The role of individual and social health assets. *The Spanish Journal of Psychology*, 21(e23), 1-8. doi:10.1017/sjp.2018.24
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J. ve Tao, F. (2011). Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC public health*, 11(1), 802. doi:10.1186/1471-2458-11-802
- Clasen, D. R. ve Brown, B. B. (1985). The multidimensionality of peer pressure in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence* 14(6), 451-468. doi:10.1007/BF02139520
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2.Basım). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Çeçen-Eroğul, A. R. ve Türk, S. B. (2013). Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade tarzları ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(1), 1421-1439.
- Çelik, E., Anıcı-Özcan, N. A. ve Turan, M. E. (2014). Ergenlerin yaşam doyumunu algılanan okul yetersizliğinin, sosyal kaynaklı mükemmeliyetçiliğin ve kendini değerlendirmenin yordaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1143-1155.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Çivitçi, N., Çivitçi, A. ve Fiyakalı, N. C. (2009). Loneliness and life satisfaction in adolescents with divorced and non-divorced parents. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 513-525.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (3.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, I., Peker-Özköklü, D. ve Aygün-Turğut, B. (2015). Ergenlerin problemleri internet kullanımının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 720-731. doi:10.17860/efd.02132
- Demo, D. H. ve Acock, A. C. (1996). Family structure, family process, and adolescent well-being. *Journal of Research on Adolescence*, 6(4), 457-488.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75. doi:10.1207/s15327752jpa4901_13

- Diener, E., Oishi, S. ve Tay, L. (2018). Advances in subjective well-being research. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 253. doi:10.1038/s41562-018-0307-6
- Dingiltepe, T. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri ile yaşam kalite düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Erol, M. (2017). Genç yetişkinliğin öncesinde olan ergenlerin yaşam doyumu: “Utangaçlık” ve “öz yeterlik algısı”nın rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(2), 95-103. doi:10.5080/u13563
- Fields, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2.Basım). Beverly Hills: Sage Publications.
- Fischhoff, B., Crowell, N. A. ve Kipke, M. (1999). *Adolescent decision making: Implications for prevention programs*. Washington: National Academies Press.
- Funk, B. A., Huebner, E. S. ve Valois, R. F. (2006). Reliability and validity of a brief life satisfaction scale with a high school sample. *Journal of Happiness Studies*, 7(1), 41-54. doi:10.1007/s10902-005-0869-7
- Gilman, R. ve Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 311-319. doi:10.1007/s10964-006-9036-7
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167-176.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6(2), 103-111. doi:10.1037/h0088805
- Huebner, E. S., Drane, W. ve Valois, R. F. (2000). Levels and demographic correlates of adolescent life satisfaction reports. *Social Psychology International*, 21(3), 281-292. doi:10.1177/0143034300213005
- Huebner, E. S., Suldo, S. M., Smith, L. C. ve McKnight, C. G. (2004). Life satisfaction in children and youth: Empirical foundations and implications for school psychologists. *Psychology in the Schools*, 41(1), 81-93. doi:10.1002/pits.10140
- Huebner, E. S., Valois, R. F., Paxton, R. J. ve Drane, J. W. (2005). Middle school student's perceptions of quality of life. *Journal of Happiness Studies*, 6(1), 15-24. doi:10.1007/s10902-004-1170-x
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelley, B. S. ve Miller, L. (2007). Life satisfaction and spirituality in adolescents. In *Research in the Social Scientific Study of Religion, Volume 18* (pp. 233-261). Brill. doi:10.1163/ej.9789004158511.i-301.91

- Kermen, U., İlçin-Tosun, N. ve Doğan, U. (2016). Yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-29.
- Kıran, B. (2002). *Akran baskısı düzeyi farklı olan öğrencilerin risk alma, sigara içme davranışı ve okul başarılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kıran-Esen, B. (2003). Akran baskısı ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(3), 65-76.
- Kirk, R. E. (1996). Practical significance: A concept whose time has come. *Educational and Psychological Measurement*, 56(5), 746-759. doi:10.1177/0013164496056005002
- Konu, A. I., Lintonen, T. P. ve Rimpellä, M. K. (2002). Factors associated with school children's general subjective well-being. *Health Education Research*, 17(2), 155-165. doi:10.1093/her/17.2.155
- Köse, N. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığının yaşam doyumuna etkisi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 15-23. doi:25.1234/0123456789
- Lerner, R. M., Tirrell, J. M., Dowling, E. M., Geldhof, G. J., Gestsdóttir, S., Lerner, J. V., . . . Sim, A. T. (2019). The end of the beginning: Evidence and absences studying positive youth development in a global context. *Adolescent Research Review*, 4(1), 1-14. doi:10.1007/s40894-018-0093-4
- Leung, C. Y. W., McBride-Chang, C. ve Lai, B. P. Y. (2004). Relations among maternal parenting style, academic competence, and life satisfaction in Chinese early adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 24(2), 113-143. doi:10.1177/0272431603262678
- Little, R. J. (1988). A test of missing completely at random for multivariate data with missing values. *Journal of the American statistical Association*, 83(404), 1198-1202.
- Loesel, F., Bliesener, T. ve Koeferl, P. (1989). On the concept of "invulnerability": evaluation and first results of the Bielefeld project. In M. Bambring, F. Loesel ve H. Skowronek (Eds.), *Children at risk: Assessment, longitudinal research, and intervention* (p. 186-219). Berlin: de Gruyter.
- Marques, S. C., Lopez, S. J. ve Mitchell, J. (2013). The role of hope, spirituality and religious practice in adolescents' life satisfaction: Longitudinal findings. *Journal of Happiness Studies*, 14(1), 251-261. doi:10.1007/s10902-012-9329-3
- Maslow, A. H. (2013). *Toward a psychology of being*. New York: Simon and Schuster.

- Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. In M. C. Wang and E. Gordon (Eds.), *Educational resilience in inner city America: Challenges and prospects* (pp. 3-25). New York: Erlbaum.
- Masten, A. S., Hubbard, J. J., Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N. ve Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 11(1), 143-169. doi:10.1017/S0954579499001996
- McKnight, C. G., Huebner, E. S. ve Suldo, S. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behavior, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology in the Schools*, 39(6), 677-687. doi:10.1002/pits.10062
- Mertler, C. A. ve Vannatta, R. A. (2016). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6.Basım). New York: Taylor & Francis.
- Morsünbül, Ü. (2013). Benlik kurgularının ergenlerin yaşam doyumu ve depresyon düzeylerine olan etkisi. *Klinik Psikiyatri*, 16, 18-26.
- Myers, D. G. ve Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-19. doi:10.1111/j.1467-9280.1995.tb00298.x
- Ogurlu, Ü., Birben, F. Y., Öpengin, E. ve Yalın, H. S. (2016). Üstün zekâlı ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumu ilişkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 161-184.
- Oliva, A., Rios, M., Antolin-Suarez, L., Parra, A., Hernando, A. ve Pertegal, M. A. (2010). Beyond the deficit: Building a model of positive youth development. *Infancia y Aprendizaje*, 33(2), 223-234. doi:10.1174/021037010791114562
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.
- Paxton, R. J., Valois, R. F., Huebner, E. S. ve Drane, J. W. (2006). Opportunity for adult bonding/meaningful neighborhood roles and life-satisfaction among USA middle school students. *Social Indicators Research*, 79(2), 291-312. doi:10.1007/s11205-005-4129-3
- Povedano-Diaz, A., Muñiz-Rivas, M. ve Vera-Perea, M. (2020). Adolescents' life satisfaction: The role of classroom, family, self-concept and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 19. doi:10.3390/ijerph17010019
- Proctor, C. L., Linley, P. A. ve Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: A review of the literature. *Journal of happiness studies*, 10(5), 583-630. doi:10.1007/s10902-008-9110-9

- Raboteĝ-Őarić, Z., Brajša-Őžanec, A. ve Őakić, M. (2009). Life satisfaction in adolescents: The effects of perceived family economic status, self-esteem and quality of family and peer relationships. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 18(3), 547-564.
- Raboteĝ-Őarić, Z. ve Őakić, M. (2014). Relations of parenting styles and friendship quality to self-esteem, life satisfaction and happiness in adolescents. *Applied Research in Quality of Life*, 9(3), 749-765. doi:10.1007/s11482-013-9268-0
- Rey, L., Extremera, N. ve Pena, M. (2011). Perceived emotional intelligence, self-esteem and life satisfaction in adolescents. *Psychosocial Intervention*, 20(2), 227-234. doi:10.5093/in2011v20n2a10
- Richardson, S. ve McCabe, M. P. (2001). Parental divorce during adolescence and adjustment in early adulthood. *Adolescence*, 36(143), 467-489.
- Ryan, A. M. (2000). Peer groups as a context for the socialization of adolescents' motivation, engagement, and achievement in school. *Educational Psychologist*, 35(2), 101-111. doi:10.1207/S15326985EP3502_4
- Santor, D. A., Messervey, D. ve Kusumakar, V. (2000). Measuring peer pressure, popularity, and conformity in adolescent boys and girls: Predicting school performance, sexual attitudes, and substance abuse. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(2), 163-182. doi:10.1023/A:1005152515264
- Savi-Çakar, F. ve Karataş, Z. (2017). Ergerlerın okula baĝlanmalarının yordayıcıları olarak benlik saygısı, okul öfkesi ve yaşam doyumunu. *Eĝitim ve Bilim*, 42(189), 121-136. doi:10.15390/EB.2017.6573
- Shek, D. T. L. (1998). A longitudinal study of the relationship between family functioning and adolescent psychological well-being. *Journal of Youth Studies*, 1(2), 195-209. doi:10.1080/13676261.1998.10593006
- Shek, D. T. L. (2005a). Paternal and maternal influences on the psychological well-being, substance abuse, and delinquency of Chinese adolescents experiencing economic disadvantage. *Journal of Clinical Psychology*, 61(3), 219-234. doi:10.1002/jclp.20057
- Shek, D. T. L. (2005b). Perceived parental control processes, parent-child relational qualities, and psychological well-being in Chinese adolescents with and without economic disadvantage. *The Journal of Genetic Psychology*, 166(2), 171-188. doi:10.3200/GNTP.166.2.171-188
- Sin, N. L. ve Lyubomirsky, S. (2009). Enhancing well-being and alleviating depressive symptoms with positive psychology interventions: A practice-friendly meta-analysis. *Journal of clinical psychology*, 65(5), 467-487 doi:10.1002/jclp.2059

- Suldo, S. M. ve Huebner, E. S. (2004). The role of life satisfaction in the relationship between authoritative parenting dimensions and adolescent problem behavior. *Social Indicators Research*, 66(1-2), 165-195. doi:10.1023/B:SOCI.0000007498.62080.1e
- Süpçeler, B. (2016). *Ergenlik döneminde algılanan sosyal destek ile yaşam doyumu ve özgüven ilişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5.Basım). Boston, MA: Pearson.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 77-93.
- Ünal, A. Ö. (2011). *Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Valois, R. F., Zullig, K. J., Huebner, E. S. ve Drane, J. W. (2001). Relationship between life satisfaction and violent behaviors among adolescents. *American Journal of Health Behavior*, 25(4), 353-366. doi:10.5993/AJHB.25.4.1
- Valois, R. F., Zullig, K. J., Huebner, E. S. ve Drane, J. W. (2004). Life satisfaction and suicide among high school adolescents. *Social Indicators Research*, 66, 81-105. doi:10.1023/B:SOCI.0000007499.19430.2f
- Wong, S. S. ve Lim, T. (2009). Hope versus optimism in Singaporean adolescents: Contributions to depression and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 46(5-6), 648-652. doi:10.1016/j.paid.2009.01.009
- Yetim, Ü. (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29, 277-289.
- Yiğit, H. (2010). *Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Zullig, K. J., Valois, R. F., Huebner, E. S., Oeltmann, J. E. ve Drane, J. W. (2001). Relationship between perceived life satisfaction and adolescents' substance abuse. *Journal of Adolescent Health*, 29(4), 279-288. doi:10.1016/S1054-139X(01)00269-5
- Zullig, K. J., Valois, R. F., Huebner, E. S. ve Drane, J. W. (2005). Associations among family structure, demographics and adolescent perceived life satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 14(2), 195-206. doi:10.1007/s10826-005-5047-3

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Kılınç, M. ve Uzun, K. (2020). Ergenlerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak direkt ve dolaylı akran baskısı. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1241-1271. DOI: 10.26466/opus.748254